

Utfordrende atferd ved SMS

Heidi E. Nag
Frambu Kompetansesenter for sjeldne
diagnoser

Selvskadende, utagerende og destruktiv
atferd ved SMS tjenestegjør som en
kommunikativ funksjon.

Sloneem et al, 2011

Selvskading og fysisk aggresjon

Table 2 Percentage of individuals showing self-injury and physical aggression in each group

Group	Self-injurious behaviour		Physical aggression	
	Percentage	Odds ratio (99% CIs)	Percentage	Odds ratio (99% CIs)
Comparison group	26.8		46.3	
Angelman	45.1	2.24 (0.89–5.69)	73.0	3.14 (1.26–7.8)
Cri du Chat	76.8	9.04 (2.93–27.88)	70.2	2.73 (0.98–7.60)
Cornelia de Lange	70.3	6.47 (2.48–16.86)	40.2	0.78 (0.32–1.88)
Fragile X	51.3	2.88 (1.22–6.82)	52.1	1.26 (0.57–2.80)
Prader–Willi	51.6	2.91 (1.23–6.91)	43.0	0.88 (0.39–1.95)
Lowe	64.3	4.92 (1.71–14.17)	64.8	2.1 (0.77–5.90)
Smith–Magenis	92.9	35.53 (6.32–199.92)	73.8	3.27 (1.04–10.27)

Hva vet vi om atferd og Smith-Magenis`syndrom?

Stereotypisk atferd

Hyperaktivitet? – dårlig impuls kontroll

Utagerende atferd

Intens utfordrende atferd

Selvskadende atferd

Voksenorienterte – oppmerksomhetssøkende

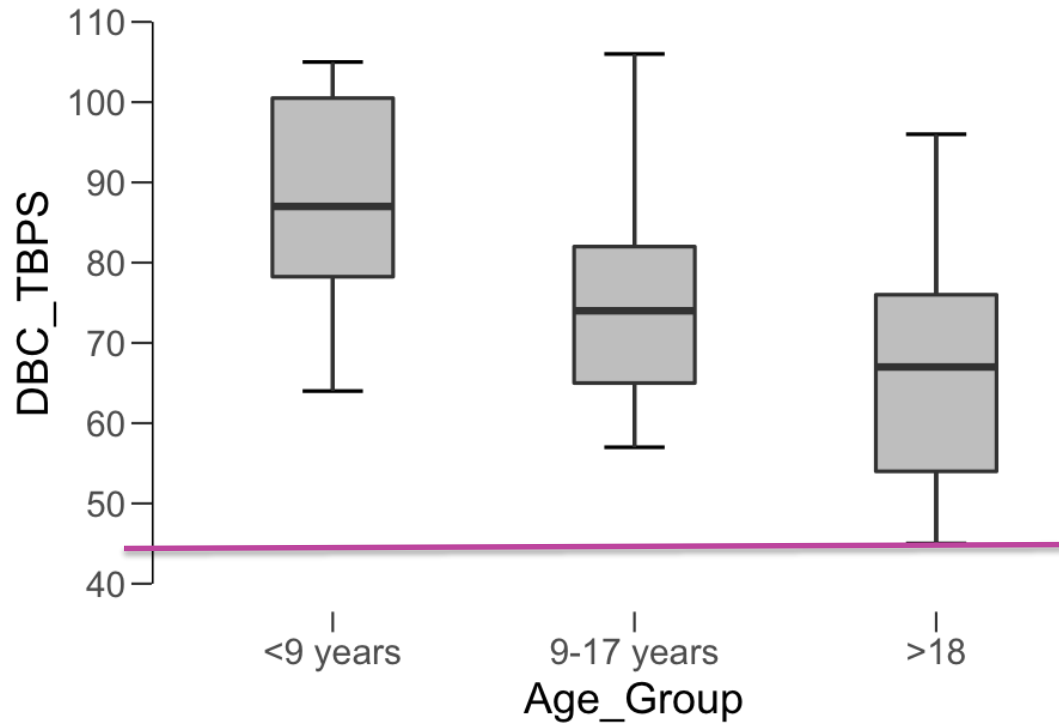
Sosialt ukritiske

Utfordrende atferd øker med alder?

Utfordrende atferd øker med kognitive ferdigheter
(ulikt andre med utviklingshemning)

Sammenheng mellom dagliglivsferdigheter og
utfordrende atferd?

Nedgang i
atferdsutfordringer
med alder

Autismespektervansker

- Flesteparten med SMS vil møte kriteriene for autismespektervansker en eller annen gang i løpet av livet
- Svakhet i sosial kommunikasjon inkl det å forstå sosial signaler
- Autistisk væremåte – stereotypisk atferd og restriktiv interesse
- (kontrollerende atferd)
- Jenter ser ut til å ha mer autismespektervansker enn guttene

Mulige årsaker til utfordrende atferd hos personer med SMS

Medisinske problemer (smerte, ubehag)

Søvnvansker

Engstelse, uro, angst, spenning

Frustrasjon

Kommunikasjonsproblemer (auditive)

Forsinket utvikling (forstå og kontrollere egne følelser)

Sensoriske problemer (for mye inntrykk)

FRAMBU

KOMPETANSESENTER FOR SJELDNE DIAGNOSER

Kontrollerende atferd

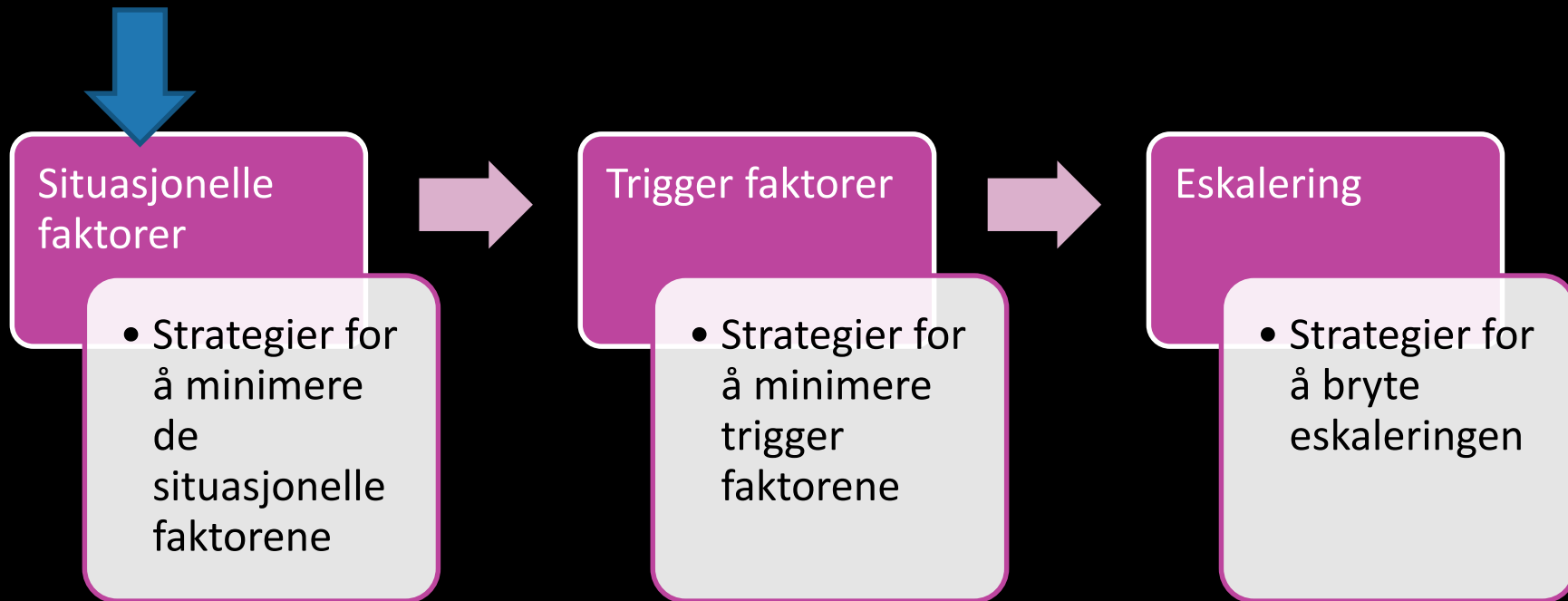
En del autismspektervanskene?

Behov for oversikt og kontroll – forutsigbarhet

Eller er det noe helt annet – og hva er det da?

Analyse av atferd – hva gjør vi?

Situasjonelle faktorer

Setting, situasjoner, steder, rutiner og karakteristikk eller egenskaper ved personen som øker sjansen for at utfordrende atferd skjer.

- Manglende søvn
- Sykdom
- Spesielle personer
- Spesielle rutiner

Hvilke symptomer ved SMS kan bidra til atferdsvansker

Utviklingshemning – nedre normalområdet til alvorlig

Søvnproblemer

Sen/forstyrret språkutvikling

Autismespektervansker

Forsinket grov- og finmotorikk

Sanseproblemer

- Nedsatt følelse for smerte og temperatur
- Syn- og hørselsvansker

Medisinske utfordringer:

- Hjertefeil
- Lavt stoffskifte (thyroxin)
- Scoliose
- Noen har epilepsi
- Overvekt

Ikke nok med det....

Lærevansker (spesifikke- og/eller generelle)

Vansker med tidsbegrep

Raske humørsvingninger

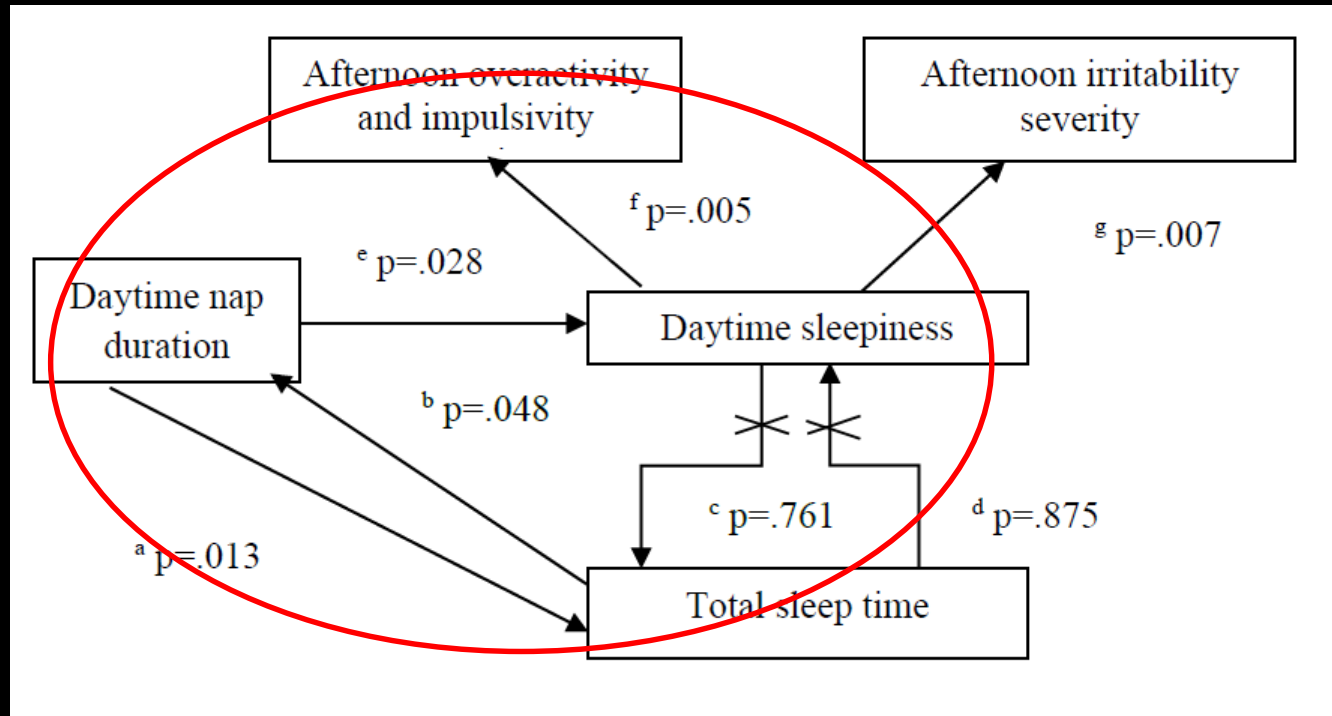
Svært voksenorientert

Vare på sinnsstemninger

Ujevn profil: spesielt mellom kognitive og emosjonell utvikling

Sosiale ferdigheter bedre enn kognitive ferdigheter

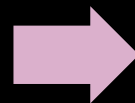
Availability and timing of naps

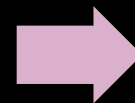
Tricket et al., Sleep, 2019

Situasjonelle faktorer

Trigger faktorer

Eskalering

- Strategier for å minimere de situasjonelle faktorene

- Strategier for å minimere trigger faktorene

- Strategier for å bryte eskaleringen

Triggere

Hendelser som direkte øker sjansen for at utfordrende atferd settes igang

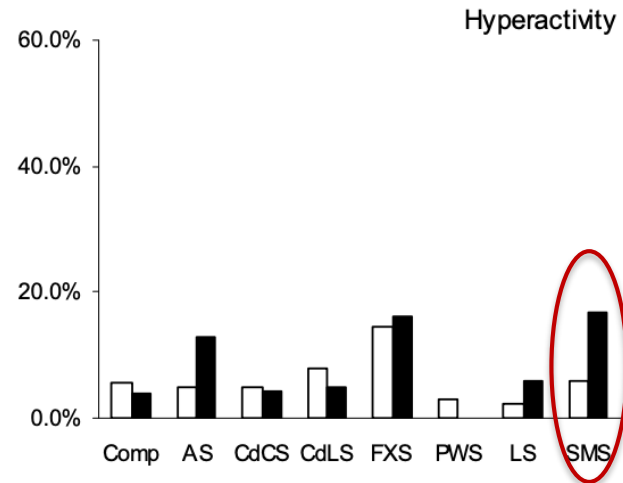
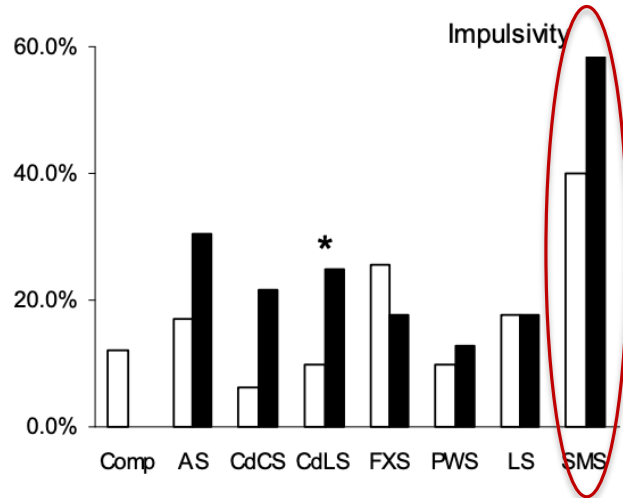
Endringer – inkludert overganger

For mange beskjeder? For lange? For vanskelige?

Krav

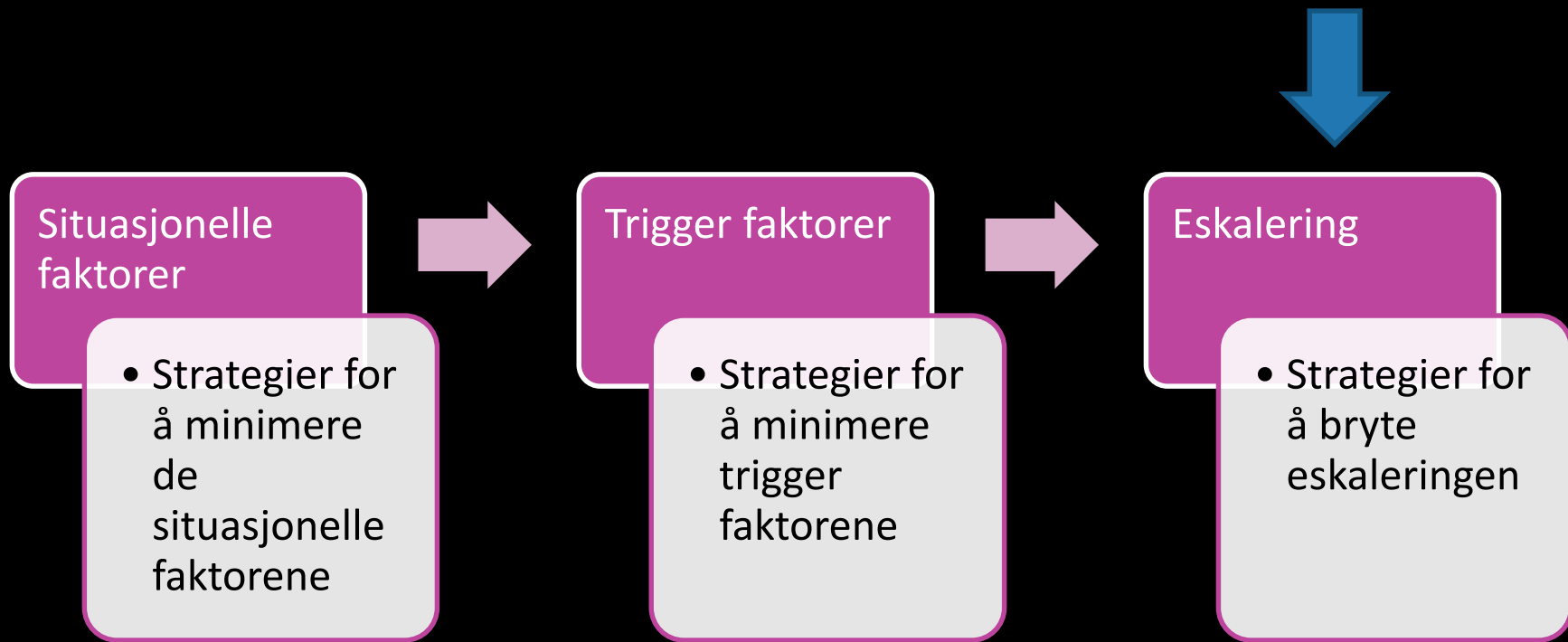
Vente

Impulsivitet og hyperaktivitet

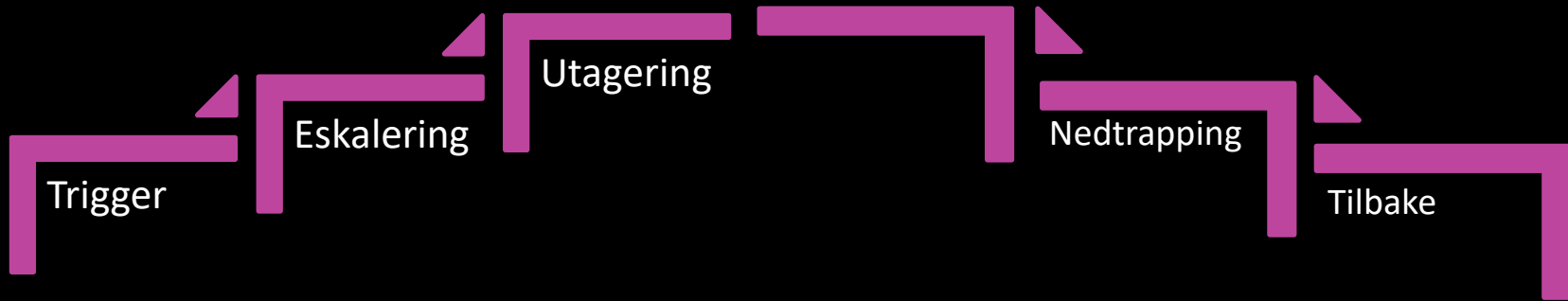

□ 18 and under 12.1% 16.9% 6.1% 10.0% 25.7% 9.7% 17.6% 40.0%
 ■ Over 18 0.0% 30.4% 21.7% 25.0% 17.7% 12.7% 17.6% 58.3%

□ 18 and under 5.6% 5.1% 4.8% 7.9% 14.6% 3.1% 2.4% 5.9%
 ■ Over 18 4.0% 13.0% 4.3% 5.0% 16.1% 0.0% 5.9% 16.7%

Eskalering av atferd

Hva karakteriserer personer med SMS?

Emosjonell utvikling

Lese ansiktsuttrykk

Å skille ulike følelser

Å gjenkjenne ulike følelser hos seg selv

Håndtere følelsene «riktig»

Forstå sammenhenger og konsekvenser

Lav grad av emosjonell utvikling

Scorer ofte lavest på dette området
Ofte en veldig ujevn profil
Mange har en emosjonell utvikling rundt 3 år

Raserianfall

Ønsker oppmerksomheten alene

Tåler dårlig endring i planene

Trass

Hvorfor er dette vanskelig?

Dele oppmerksomhet
Følelsene ligger «utenpå»
kroppen

Tåler dårlig endringer

Vurdering blir vanskelig

«Vi tror det vi ser»

Møter for høye krav

Bli overvurdert

Funksjon av atferd

Hva skjer etter den utfordrende atferden?

Hva tror du han/henne ønsker å kommunisere?

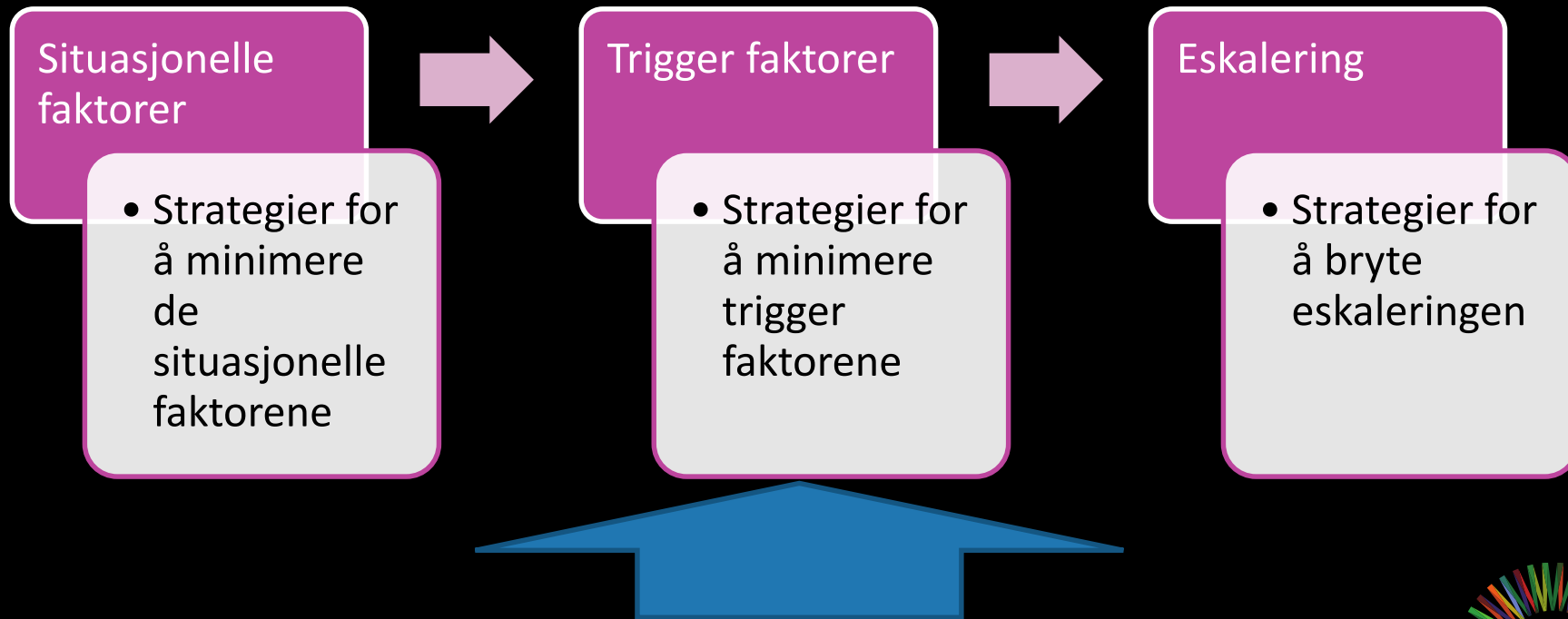
Oppmerksomhet

Vil ha noe

Vil ikke stoppe

Vil ikke ha/likes ikke

Stopp – ta vekk

Kommunikasjon

Bruk av ASK

Bruk av dagsplan

Vær sikker på at de har hørt hva du sa

Verbalspråket

Avledning

Fungerer ofte opp til en viss alder, emosjonelt nivå

Fungerer avhengig av person

Må kanskje være noe som motiverer skikkelig

Avtalestyring

En strategi der man jobber forebyggende

Hensikt er å lære en person å selv administrere daglige gjøremål.

Kan bruker rundt enkelt aktiviteter og/eller for å styre en hel dag

Krever en viss grad av kognitiv fungering

Gir mulighet for valg, selvbestemmelse, påvirkning

Bør skrifteliggjøres

Handlingskjeden må være konsekvent for at strategien skal fungere.

Sosiale historier

Kort historie om en sosial situasjon og en sosial handling

Handler om personen selv

Brukes i forkant for å lære en spesifikk atferd

Er kulturelt betinget

Fungerer ofte godt på personer med lav grad av emosjonell utvikling;

Begrensning av informasjon

Når skal informasjonen gis?

Hva skal personen med SMS vite?

Hva har han/hun lov å få vite?

Unngå å lyve

Lag et «standardsvar»

Legg ansvaret på en autoritet

Helt til slutt – hva tror vi kan påvirke atferdsutfordringene personer med SMS har?

- Fokus på emosjonell utvikling (i alle aldre)
- Fokus på impuls kontroll
- Begrense kontrollerende atferd
- Fokus på kommunikasjonsnivå